Bijzondere ontmoetingen in Noord-Zweden

Dineke Kistemaker en Kees Verweij

We hebben Zweden al menigmaal bezocht, maar telkens weer komen we in gebieden, die voor ons nog nieuw zijn en voor ons ook nog de nodige verrassingen bieden. Zo bezochten we ditmaal een bergachtig gebied tegen de Noorse grens even boven de helft van Zweden, gelegen in de provincie Härjedalen. Het gebied staat bekend onder de naam van de voornaamste plaats Funäsdalen. Door dit gebied loopt de hoogst gelegen weg van Zweden, die hier en daar een hoogte van boven de 1000 meter heeft. Het voordeel hiervan is, dat je hier boven de boomgrens zit en daarmee een wijds uitzicht hebt over de hoge vlakten. Het is behoorlijk onherbergzaam, maar juist door het bijzondere karakter van de omgeving heeft men de kans een aantal bijzondere zoogdieren en vogels te zien. Maar voordat we dit gebied bereikten zijn we eerst nog even langs de plek gegaan, waar we voorheen de Laplanduil prachtig hadden gezien, even voorbij Västeras. De eerste avond was het meteen raak, maar tot onze verbazing zagen we niet de Laplanduil, maar de Oeraluil. Omstanders zeiden tegen ons, dat even verderop een deel van het bos was gekapt i.v.m. het optreden van een bepaalde boktor. Dat was juist het jachtgebied van deze Oeraluil. Vandaar, dat hij het jachtgebied van de Laplanduil is binnengedrongen. Hij liet zich even prachtig zien. Op het eerste gezicht heeft hij iets van een Bosuil, maar zijn "gezicht" is duidelijk veel scherper getekend. Na deze verrassing kwam toch ook even later onze Laplanduil opdagen. Even verder onderweg kwamen we langs een meertje, waar zowaar vlakbij een Kraanvogel zat te broeden. We dachten eerst een paar Groenpootruiters te zien, maar opeens kwam er achter een struikje een kop van een Kraanvogel tevoorschijn. Even later liep hij vlak in de buurt te foerageren en toen zagen we het nest, waarin enkele grote eieren lagen.

Kraanvogels zijn erg schuw en daarom gingen we er maar snel vandoor. De tweede plek, die we al eens eerder hadden bezocht bestond uit de zg. Knudhödjmossen, vlak in de buurt van Hallefors. Ook hier lieten de Roodkeelduikers zich weer bijzonder mooi en vlakbij zien. Hierna werd helaas het weer slechter en kouder, zodat we besloten eerst naar een wat noordelijker gelegen gebied te gaan, waarvan wij hoopten, dat door de lagere ligging de temperatuur wat aangenamer zou zijn. Het ging hierbij om de omgeving van Storlien aan de Noorse grens, het Annsjömeer en de bergen van Handöl. Het meer van Annsjö kan men voor een groot gedeelte langs de oever

Kraanvogel op nest - foto: DK

Goudplevier - foto: DK

bewandelen. Hier en daar kwam de fluittoon van de Goudplevier ons al tegemoet.

Op een plasje langs het pad kwamen we al de eerste Bosruiters tegen. Even verderop stond een aantal Kemphanen, waarbij de mannetjes met witte en roodbruine kragen prachtig getooid waren. Daar dansten ze om enkele vrouwtjes heen ten teken, dat ze graag een huwelijksaanzoek wilden doen. Een prachtig tafereel, dat in ons land nog maar zelden is waar te nemen. Wilde Zwanen zijn in Zweden niet zeldzaam en ook hier waren ze met enkele paren vertegenwoordigd. In tegenstelling tot onze Knobbelzwaan kunnen zij een krachtige melodieuze roep voortbrengen. In de winter kun je ze soms ook in de Amsterdamse Waterleidingduinen horen. Deze omgeving vormt ook het broedgebied van de Regenwulp, die een geheel ander geluid voortbrengt dan dat van onze inheemse Wulp. Het klinkt als een luid bie-bie-bie-bie. Het grensplaatsje Storlien, een stukje verderop tegen de Noorse grens, bood op enkele plekken bijzondere waarnemingen. Zo zagen we op een klein plasje een paartje Grauwe Franjepoten driftig naar voedsel zoeken. Even verderop op een grote plas kregen we enkele Kuifduikers in het oog. Rond deze plas zaten nog enkele Roodgesterde Blauwborsten te zingen. Deze vogel lijkt sprekend op onze

Witgesterde Blauwborst, maar zoals de namen het al zeggen verschillen zij alleen door hun kleur op de borst. Onze Blauwborst broedt bij voorkeur in laaggelegen rietmoerassen, terwijl de noordelijke vorm slechts te vinden is op grote hoogte tussen de toendrabosjes. Een Keep in zomerkleed liet zijn wat eentonige liedje horen. Sijzen zaten er op verschillende plekken en in een van de boompjes zaten zowaar enkele Barmsijzen te zingen. Een bijzondere ontmoeting vormden de Sneeuwhazen, die regelmatig kleine paadjes overstaken. Ze waren al een beetje bruingekleurd, maar hun staart, oren en onderbuik waren nog duidelijk wit. Op een nabijgelegen hoge heuvel, zo hadden wij gehoord, zou de balts van de Poelsnip te zien zijn. Na een stevige klim kwamen we bovenop de heuvel, maar helaas, geen Poelsnip te zien. Dit was kennelijk te wijten aan de gure koude wind bovenop de

Moeras Sneeuwhoen; snel naar de overkant rennend - foto: DK

vlakte. Hierna reden we weer een stukje terug en sloegen op een gegeven moment af in de richting van Handöl en het wintersportcentrum Storulvans. Onderweg maakten we voor het eerst kennis met enkele Moerassneeuwhoenders, die een stukje van de weg af in het veld zaten. Een ervan maakte en doordringend kekkerend geluid. Plotseling kwam er een langs de weg zitten met de bedoeling deze over te steken. Eigenlijk durfde hij dat niet vanwege onze aanwezigheid, maar ineens rende hij met een omlaag gebogen strakke nek snel de weg over. Een prachtig gezicht, dat we nog precies op tijd met onze camera konden vastleggen. Op de terugweg zagen we een Poolvos de weg oversteken. Hij was helaas erg snel, zodat we niet de kans kregen een plaatje van hem te maken. Een leuk gezicht, een vos, die nog voor een deel wit gevlekt was. Inmiddels was het weer wat opgeknapt en zo gingen we toch naar het gebied rond Funäsdalen. Even buiten het plaatsje Funäsdalen konden we terecht op een camping, die niet zover van de grote hoogvlakte, Flatruet genaamd, was verwijderd. Juist op deze hoogvlakte waren vogelsoorten te zien, die verder in Zweden niet of nauwelijks te zien zijn. Zo hoorden we bij onze eerste tocht naar boven wederom het gekekker van de Moerassneeuwhoenders en even later zagen we er twee de weg oversteken. Helaas lukte het ons toen niet om ze mooi te fotograferen. Wat we wel mooi konden fotograferen, waren enkele Kraanvogels, die tussen de sneeuwhopen in het veld liepen te foerageren. Zo langzamerhand kwamen we steeds hoger en het landschap begon op een grote kale toendra te lijken. Juist op deze toendra werden we regelmatig verrast door het gefluit van de vele Goudplevieren, die zich met hun diepzwarte borst, hun zomerkleed, zo nu en dan goed lieten bekijken. Vanuit de camping zijn we verschillende malen naar boven gegaan en op een van de volgende tochten zagen we verschillende gorzen dicht tegen de weg aan lopen. Zo leken erg op Rietgorzen, maar bij een nadere kennismaking bleek het om IJsgorzen te gaan. De koptekening is duidelijk anders en het zwart bij de mannetjes loopt wat verder door. Enige verwarring kan optreden bij het zien van Bosgorzen, maar deze komen op deze hoogte niet meer voor. Hier en daar lagen ook nog behoorlijke sneeuwduinen. Het grappige was, dat we verschillende malen op deze en wat kleinere sneeuwhopen Moerassneeuwhoenders zagen zitten, soms heel dichtbij. Langs deze sneeuwduinen liepen ook voor ons oude bekenden. Het bleek om Bonte Strandlopers te

IJsgors - foto:DK

gaan, wat we in eerste instantie totaal niet hadden verwacht. We kennen ze in Nederland van de stranden en dan voornamelijk in het waddengebied. Maar nu kregen we ze eens een keer te zien in hun broedgebied, hoog in de kale bergen in het binnenland. Dat gold ook een beetje voor de Bontbekplevier, die ook hier tot broeden komt en niet alleen in het laagland zoals in Nederland. Een volgend hoogtepunt was een groepje Morinelplevieren, dat rustig liep te foerageren tussen de sneeuwduinen. Het was voor ons wel een bijzonder gebeuren, ondanks het feit, dat we

Sneeuwduinen - foto: DK

even later een melding kregen, dat er ook een groepje Morinelplevieren was waargenomen in de Limburg Stirumvallei, thuis in Noordwijk. Maar Ja, daar waren ze

slechts op doorreis, maar hier, zo'n 2500 kilometer verder, zijn ze thuis in hun broedgebied en zijn ze in hun zomerkleed op z'n mooist. Tussen al deze vogels liepen verschillende groepjes Rendieren, die kennelijk daar thuishoorden, want een stuk verderop lag een grote kraal, waar de Rendieren op gezette tijden door de Lappen worden verzameld. Op een van onze terugtochten zagen we plotseling aan de linkerkant van de weg twee Auerhanen zitten. Hoewel Auerhoenders in grote delen van heel Zweden voorkomen, zijn ze toch moeilijk in beeld te krijgen en dat geldt dan vooral voor de mannetjes. We probeerden een leuke foto van hen te maken, maar dat

Auwerhaan als klap op de vuurpijl - foto:DK

mislukte helaas, want het begon ineens keihard te regenen. Door de ruit van de auto viel niet meer te fotograferen en toen we het daarna buiten probeerden liepen ze direct het bos in. De volgende dag zagen we daar in de buurt nog een vrouwtje Auerhoen opvliegen, die was opgeschrikt door een tegemoetkomende vrachtwagen. Wat we daar nog wel goed konden waarnemen was een Eland, die tussen de bomen ons stond te begluren. Een leuk gezicht, dat we wel konden fotograferen. Ondanks het feit, dat we behoorlijk veel vogels hadden gezien, konden we door de ijzige wind en de vele sneeuw niet alle voorkomende soorten bekijken. Vooral de sneeuw belette ons vaak het terrein in te trekken.
Na zo'n week in dit gebied trokken we weer naar het zuiden in de richting van Idre, een plaatsje in het noorden van de provincie Dalarna. Daar in de buurt ligt het grote natuurreservaat Fulufjället, waar we in het verleden verschillende leuke waarnemingen hebben gedaan, zoals Sperweruilen, Taigagaaien, Kruisbekken, Beflijsters e.d. Ditmaal hadden we iets minder geluk. Volgens de mensen in het bezoekerscentrum was dit te wijten aan het ontbreken van voldoende knaagdieren. De Giervalk had dit jaar niet meer gebroed en dat gold ook voor de Sperweruilen. Enkele Taigagaaien zaten vlak bij het bezoekerscentrum, waar ze werden gelokt met stukjes knakworst, een vermakelijk gezicht. Op een gegeven moment kregen twee Taigagaaien flink ruzie en begonnen elkaar stevig aan te vallen. Ineens lagen zij allebei als dood op de grond. Dit duurde enkele minuten en verschillende bezoekers stonden er verslagen bij te kijken. Maar ineens sprongen ze snel omhoog en begon de ruzie opnieuw. Een dergelijk gedrag hebben we nog nooit meegemaakt.
Verder zagen we in de buurt een Visarend op zijn nest zitten. Toch hadden we nog een grote verrassing, want toen we weer eens naar onze camping terugreden zagen we plotseling twee grote Auerhanen langs de kant van de weg zitten. Nu was het mooi helder weer en Dineke sloop voorzichtig uit de auto en wist een van deze Auerhanen op de foto te zetten. Ze was dolgelukkig, want na vele bezoeken aan Zweden was het tot dusverre niet gelukt om Auerhanen zo mooi te zien te krijgen. Ze zijn bovendien behoorlijk groot, bijna zo groot als een Kalkoen. De andere Auerhaan was direct het bos ingelopen. Het resultaat wordt hierbij afgebeeld.
Zo hebben we in de noordelijke helft van Zweden beslist aardige waarnemingen gedaan al hadden we misschien gehoopt op een paar soorten meer als de Sperweruil, de Dwerguil, de Sneeuwgors en de Beflijster. Het lag misschien ook een beetje aan het weer, want bovenop de vlakte was het soms bitterkoud met een ijzige wind. Op een gegeven moment keken we uit de caravan naar buiten en tot onze verbazing had het eind mei zelfs 10 cm gesneeuwd. Onze auto was ook onder een dik sneeuwdek verdwenen. Niettemin was het landschap vaak adembenemend, zeker tegen het middernachtelijk uur. Meer naar het zuiden werd het weer beter en dat maakte ook weer een hoop goed.

Taigagaai met stukje worst - foto: DK